

ALİ SAÇAR

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

**İNSAN HAKLARI HUKUKU'NDA
DANIŞMA GÖRÜŞLERİNİN
YERİ, İŞLEVİ VE ETKİLİLİĞİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR.....	XI
1. Giriş.....	1
2. Genel Olarak Danışma Kavramı ve Danışma Görüşü	13
2.1. Danışma Kavramı.....	13
2.2. Danışma Görüşünün Çekişmeli Yargılamadan Farkları	16
2.2.1. Soyut Soru – Somut Uyuşmazlık.....	20
2.2.1.1. Devletlerin Rızası Meselesi.....	20
2.2.1.2. UIHH’nda Çekişmeli Yargılamanın Önceliği.....	24
2.2.2. Taraflar	28
2.2.2.1. Ad Hoc Yargıç.....	31
2.2.2.2. Geçici Önlem	36
2.2.3. Usul	37
2.2.4. Hukuki Etkileri	40
3. İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesinde Danışma Görüşünün Rehberlik İşlevi	41
3.1. Uluslararası Sözleşmelerin Yorumu ve Uygulanması	41
3.1.1. Birinci Dünya Savaşı Sonrası Dönem	41
3.1.1.1. İşçilerin Çalışma Koşullarının Geliştirilmesi	42
3.1.1.2. Vatandaşlık ve Azınlık Hakları	44
3.1.1.3. Nüfus Mübadelesi	49

3.1.1.4. Diğer Meseleler	51
3.1.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Dönem.....	53
3.1.2.1. BM ve İnsan Hakları.....	53
3.1.2.2. Kendi Kaderini Tayin Hakkı	57
3.1.2.3. UIHH Sözleşmelerinde Çekincelerin Etkisi	62
3.1.2.4. UIHH ve İnsancıl Hukuk İlişkisi.....	66
3.1.2.5. UIHH Sözleşme Organlarının Yapısı, İşleyişi ve Yetkisi	68
3.1.2.6. Hakların Kapsamı ve Kayıtlanması.....	74
3.1.2.7. Hassas Durumda Bulunan Bireylerin Korunması.....	82
3.2. Uluslararası Sözleşme Organlarının İşlevlerinin ve Devletlerin Yükümlülüklerinin Yerine Getirilmesi.....	87
3.3. Ön Karar Usulü Aracılığıyla AB’nde İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi.....	88
3.3.1. Genel Olarak Ön Karar Usulü.....	88
3.3.2. Hukukun Genel Prensipleri.....	92
3.3.3. Bireyin Korunması	97
3.3.4. Ön Karar Usulü ve AIHS’ne Ek Protokol No. 16.....	103
4. Danışma Süreci.....	111
4.1. Talep.....	111
4.1.1. Talep Yetkisi.....	111
4.1.1.1. Uluslararası Sözleşme Organları.....	115
4.1.1.1.1. Milletler Cemiyeti ve BM.....	115
4.1.1.1.2. AIHS	118
4.1.1.1.3. Ame. İHS ve Af. İHHŞ	119
4.1.1.2. Devletler	120
4.1.1.3. Mahkemeler.....	122
4.1.1.4. Hükümetler-dışı Örgütler ve Bireyler	124
4.1.2. Talebin Kapsamı.....	127
4.1.2.1. Konu	128
4.1.2.1.1. Milletler Cemiyeti ve BM.....	128
4.1.2.1.2. AIHS.....	129

4.1.2.1.3. Ame. İHS ve Af. İHHŞ	130
4.1.2.2. Talep Yetkisinin Kötüye Kullanılması	139
4.2. Usul.....	141
4.2.1. Talebin Şekli Unsurları.....	141
4.2.1.1. Talebin İletilmesi	141
4.2.1.2. Talepte Kullanılacak Diller	143
4.2.1.3. Talepteki Sorunun Formülasyonu ve Reformülasyon	144
4.2.1.4. Talepteki Sorunun Arka Planı.....	146
4.2.2. Uluslararası Yargı Organının Yapısı.....	148
4.2.3. Yazılı ve Sözlü Görüşlerin Alınması.....	149
4.2.3.1. Yazılı ve Sözlü Görüşlerin Alınmasına İlişkin Genel Açıklamalar.....	149
4.2.3.2. Görüş Bildirme Yetkisi.....	151
4.2.4. Geçici Önlem ve Hızlandırılmış Danışma Görüşü Usulü.....	155
4.2.4.1. Danışma Görüşü Usulünde Geçici Önlem.....	155
4.2.4.2. Hızlandırılmış Danışma Görüşü Usulü.....	157
4.3. Yargı Yetkisi ve Usul Bakımından Geniş Takdir Yetkisi.....	161
5. Danışma Görüşünün Hukuki Etkileri	169
5.1. Bağlayıcılık.....	169
5.1.1. Hukuki Bağlayıcılık	169
5.1.1.1. Kural: Hukuki Bağlayıcılık Yoktur.....	169
5.1.1.2. İstisna: Hukuki Bağlayıcılığı Olan Danışma Görüşleri.....	172
5.1.2. Siyasi ve Ahlaki Bağlayıcılık.....	176
5.2. Dolaylı Hukuki Bağlayıcılık: İçtihat Hukukunun Unsuru Olarak Danışma Görüşleri.....	182
5.2.1. Danışma Görüşlerinin İşlevi ve İçtihat Hukukunun Unsuru Olması.....	184
5.2.2. UİHH’da Ad Hoc Yargıç	185

5.2.3. UİHH Sözleşmelerinde Çekinceler	187
5.2.4. Ame. İHK ve Bireysel Şikâyet Başvurusu Usulü	189
5.2.5. Yorum Kuralları	193
5.2.6. AİHÖB'nin Hukuki Niteliği	198
5.2.7. UİHH Sözleşmelerinden Kaynaklanan Genel Yükümlülükler	198
5.2.8. Jus Cogens Olarak Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı.....	201
5.2.9. Ölüm Cezası	204
5.2.10. Habeas Corpus, Amparo ve Adil Yargılanma Hakkı	205
5.2.11. İfade Özgürlüğü.....	209
5.2.12. Çocukların ve Göçmenlerin Hakları.....	212
5.2.13. Hakların Kayıtlanması	216
6. Sonuç	221
KAYNAKÇA	231
YARGI KARARLARI VE DANIŞMA GÖRÜŞLERİ	251
Uluslararası Daimi Adalet Divanı (UDAD)	251
Uluslararası Adalet Divanı (UAD)	253
Avrupa İnsan Hakları Komisyonu (AİHK)	256
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM).....	256
Amerikalılararası İnsan Hakları Komisyonu (Ame. İHK)	258
Amerikalılararası İnsan Hakları Mahkemesi (Ame. İHM).....	258
Afrika İnsan ve Halkların Hakları Komisyonu (Af. İHKK).....	265
Afrika İnsan ve Halkların Hakları Mahkemesi (Af. İHHM).....	265
Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD).....	266
Anayasa Mahkemesi (AYM)	267
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK).....	267